

Prof. Dr. Osman PEHLİVAN

Karadeniz Teknik Üniversitesi İİBF
Maliye Bölümü Öğretim Üyesi
osmanpehlivan@ktu.edu.tr

Prof. Dr. Ersan ÖZ

Pamukkale Üniversitesi İİBF
Maliye Bölümü Öğretim Üyesi
ersanoz@pau.edu.tr

ULUSLARARASI VERGİLENDİRME

- ❖ *Bazı Ülkelerde Vergilendirme*
- ❖ *Tobin Vergisi*
- ❖ *Çifte Vergilendirme*
- ❖ *Zararlı Vergi Rekabeti*
- ❖ *Transfer Fiyatlandırması*
- ❖ *Elektronik Ticaretin Vergilendirilmesi*
- ❖ *Türk Vergi Hukuku'nun Uluslararası Boyutu*

Eylül - 2017

© 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca, bu eser üzerindeki tüm haklar saklı olup, yazarın izni olmaksızın hiçbir şekilde kısmen veya tamamen fotokopi veya bir başka yolla çoğaltılamaz, çoğaltılmış nüshalar elde bulundurulamaz ve dağıtılamaz. Aksi halde, verilen zarar ve elde edilen kârın tazmin edilmesi (m.70) yanı sıra, 2 yıldan 4 yıla kadar hapis ve 200.000,00 TL'ye kadar ağır para cezasına hükmolunur (m.71,72,73,81).

ULUSLARARASI VERGİLENDİRME

HAZIRLAYAN
Osman PEHLİVAN-Ersan ÖZ

DİZGİ
Abdülkadir PEHLİVAN

SAYFA TASARIMI
Abdülkadir PEHLİVAN

KAPAK TASARIMI
Halil Buğra YILMAZ

BASIM TARİHİ: Eylül, 2017

YAYIN NO: ULS2

e-posta:
osmanpehlivan@ktu.edu.tr
ersanoz@pau.edu.tr

ISBN 978-605-2099-0-9

BASKI & CİLT & DAĞITIM
Celepler Matbaacılık
0462 325 93 94

Sipariş Telefonu
0462 325 22 78 / 0 538 839 85 47

ÖNSÖZ

Bu kitabın amacı, uluslararası ekonomik ve ticari ilişkilerin artması ile birlikte ortaya çıkan vergilendirme sorunlarını ve bu sorunların çözümüne ilişkin yapılan çalışma ve düzenlemeleri değerlendirmektir.

Uluslararası vergilendirme sorunları; “uluslararası sermaye hareketlerinin vergilendirilmesi”, “çifte vergilendirme”, “zararlı vergi rekabeti”, “transfer fiyatlandırması”, “elektronik ticaretin vergilendirilmesi” ve “vergi uyumlaştırması” şeklinde ortaya konulmuştur.

Uluslararası vergilendirme sorumlularının çözümüne ilişkin düzenlemeler uluslararası hukuk kuralları, Birleşmiş Milletler, OECD ve Avrupa Birliği tarafından yapılan düzenleme ve çalışmalar çerçevesinde ele alınarak değerlendirilmiştir.

Bu kitabın, ilgi duyanlara yararlı olmasını dileriz.

Prof. Dr. Osman PEHLİVAN – Prof. Dr. Ersan ÖZ

Eylül, 2017

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	3
GİRİŞ	11

1. BÖLÜM**ULUSLARARASI VERGİ HUKUKU**

1. ULUSLARARASI VERGİ HUKUKUNUN ORTAYA ÇIKIŞI	15
1.1. Uluslararası Vergi Hukukunun Tanımı ve Konusu	15
1.2. Uluslararası Vergi Hukukunun Kaynakları.....	17
1.3. Uluslararası Vergi Hukukunun Amacı	18
2. ULUSLARARASI VERGİ HUKUKUNUN BAŞLICA İLKELERİ	18
2.1. Egemenlik İlkesi	19
2.2. Evrensellik ya da Dünya Geliri İlkesi ve Mülkîlik İlkesi	19
2.3. Uyrukluk İlkesi ve Yerleşme Yeri Ülkesi İlkesi	19
2.4. Yerleşme Yeri İlkesi ve Kaynak İlkesi.....	19
2.5. Varış Ülkesi İlkesi ve Kaynak Ülkesi İlkesi	20
2.6. İstisna İlkesi ve Mahsup İlkesi	20
3. ULUSLARARASI EKONOMİK BÜTÜNLEŞMELER VE VERGİLENDİRME	21
3.1. Serbest Ticaret Bölgesi ve Vergilendirme	24
3.2. Gümrük Birliği ve Vergilendirme	24
3.3. Ortak Pazar ve Vergilendirme	25
3.3.1. Çeşitli Ortak Pazarlar	27
3.3.1.1. Karayip Ortak Pazarı (CARICOM).....	27
3.3.1.2. Doğu ve Güney Afrika Ortak Pazarı (COMESA)	28
3.3.1.3. Güney Ortak Pazarı (MERCOSUR)	28
3.4. Ekonomik Birlik ve Vergilendirme.....	29
3.4.1. Çeşitli Ekonomik Birlikler	30
3.4.1.1. Benelüks Ekonomik Birliği	30
3.4.1.2. Avrasya Ekonomik Topluluğu	30
3.4.1.3. Avrupa Birliği.....	31
3.5. Bazı Ülkelerde Vergilendirme	35
3.5.1. Avrupa Birliği Ülkelerinde Vergilendirme	35
3.5.1.1. AB'nin Anayasal Mevzuatında Vergilendirme	35
3.5.1.2. Avrupa Birliği Ülkelerinde Vergi Sistemleri	36
3.5.2. Amerika Birleşik Devletleri'nde Vergilendirme	47
3.5.2.1. Gelir Vergisi	47
3.5.2.2. Kurumlar Vergisi.....	49
3.5.2.3. Satış Vergisi	50

3.5.3. Rusya’da Vergilendirme	51
3.5.3.1. Gelir Vergisi	52
3.5.3.2. Kurumlar Vergisi.....	53
3.5.3.3. Katma Değer Vergisi.....	54
3.5.4. Çin’de Vergilendirme	54
3.5.4.1. Gelir Vergisi	55
3.5.4.2. Kurumlar Vergisi.....	57
3.5.4.3. Katma Değer Vergisi.....	59
3.5.5. Japonya’da Vergilendirme.....	60
3.5.5.1. Gelir Vergisi	62
3.5.5.2. Kurumlar Vergisi.....	64
3.5.5.3. Tüketim Vergisi	65
4. ULUSLARARASI SERMAYE HAREKETLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ VE TOBİN VERGİSİ	66
4.1. Tobin Vergisinin Amacı	67
4.2. Tobin Vergisinin Konusu, Mükellefi, Oranı ve Uygulaması	68
4.3. Tobin Vergisinin Fayda ve Sakıncaları.....	69

2. BÖLÜM

ULUSLARARASI ÇİFTE VERGİLENDİRME SORUNU

1. ULUSLARARASI FAKTÖR GELİRLERİNİ VERGİLENDİRME YÖNTEMLERİ	71
1.1. Uluslararası Çifte Vergilendirme.....	75
1.2. Çifte Vergilendirme Şekilleri	78
1.2.1. Gerçek Çifte Vergilendirme – Gerçek Olmayan Çifte Vergilendirme.....	78
1.2.2. Hukuki Çifte Vergilendirme - Ekonomik Çifte Vergilendirme	78
1.3. Çifte Vergilendirmenin Etkileri	79
1.4. Uluslararası Çifte Vergilendirmeye Karşı Alınabilecek Önlemler	80
1.4.1. Tek Taraflı Önlemler	81
1.4.2. İki Taraflı Önlemler.....	81
1.4.3. Çok Taraflı Önlemler	81
1.5. Çifte Vergilendirmeyi Önleme Yöntemleri.....	81
1.5.1. İstisna Yöntemi	82
1.5.2. Mahsup Yöntemi	84
1.5.2.1. Tam Mahsup Yöntemi	85
1.5.2.2. Kısmi Mahsup Yöntemi	86
1.5.3. İndirim Yöntemi	86
2. ULUSLARARASI FAKTÖR GELİRLERİNİ VERGİLENDİRME YÖNTEMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	87

3.1. Kaynak Dağılımı Açısından	87
3.2. Ödemeler Bilânçosu Açısından	88
3.3. Mali Açidan	89
4. ULUSLARARASI FAKTÖR GELİRLERİNİ VERGİLENDİRME YÖNTEMLERİNİN ETKİLERİ.....	92
5. ULUSLARARASI ÇİFTE VERGİLENDİRMEYİ ÖNLEME ÇALIŞMALARI	93
5.1. Milletler Cemiyetince Yapılan Çalışmalar	94
5.2. OECD Tarafından Yapılan Çalışmalar	94
5.3. Birleşmiş Milletler Tarafından Yapılan Çalışmalar	96
5.4. Çifte Vergilendirmeyi Önleme Çalışmalarının Değerlendirilmesi	97
5.5. Türkiye'nin Taraf Olduğu Çifte Vergilemeyi Önleme Anlaşmaları	98

3. BÖLÜM

VERGİ REKABETİ

1. VERGİ REKABETİNİN ORTAYA ÇIKIŞI	99
1.1. Vergi Rekabetinin Tanımı ve Unsurları	101
1.2. Zararlı Vergi Rekabeti Kavramı	107
1.3. Zararlı Vergi Rekabetine Yol Açan Vergi Sisteminin Özellikleri	111
1.4. Zararlı Vergi Rekabetine Karşı Yapılan Çalışmalar	112
1.4.1. OECD'nin Zararlı Vergi Rekabeti ile Mücadelesi	112
1.4.1.1. Ulusal Mevzuat ile İlgili Kararlar	116
1.4.1.2. Vergi Anlaşmaları ile İlgili Tavsiyeler	117
1.4.1.3. Uluslararası İşbirliğine İlişkin Tavsiye Kararları	122
1.4.2. Avrupa Birliği'nin Zararlı Vergi Rekabetine Karşı Çalışmaları	123
1.4.3. Zararlı Vergi Rekabeti Açısından Türkiye'nin Durumu ve Bu Konuda Yapılan Çalışmalar	125
2. VERGİ CENNETLERİ	132
2.1. Vergi Cennetlerinin Özellikleri	132
2.2. Vergi Cennetlerinin Ortaya Çıkışı	134
2.3. Vergi Cennetlerinin Fonksiyonları	134
2.4. Vergi Cennetlerinin Kriterleri	135
2.5. Vergi Cennetlerinin Sınıflandırılması	136
2.6. Vergi Cennetlerini Önleme Çalışmaları	137
3. TERCİHLİ VERGİ REJİMLERİ	142
3.1. Tercihli Vergi Rejimlerini Belirleyen Faktörler	143
3.2. Tercihli Vergi Rejimine İlişkin Yardımcı Faktörler	143

4. BÖLÜM**TRANSFER FİYATLANDIRMASI**

1. TRANSFER FİYATLANDIRMASI KAVRAMI	145
2. TRANSFER FİYATLANDIRMASININ NEDENLERİ	148
3. TRANSFER FİYATLANDIRMASININ AMAÇLARI	150
3.1. Vergi Yükünü Hafifletmek	150
3.2. Gümrük Tarifeleri ve Kotalarının Olumsuz Etkilerinden Kaçınmak	152
3.3. Kur Değişikliklerinden Avantajlar Sağlamak	152
3.4. Uluslararası Piyasalarda Üstünlük Sağlamak	153
3.5. Diğer Amaçlar	153
4. TRANSFER FİYATLANDIRMASININ BELİRLENMESİ	153
5. HAZİNE ZARARI İLKESİ	156
6. TRANSFER FİYATLANDIRMASINA İLİŞKİN ULUSLARARASI DÜZENLEMELER	158
6.1. OECD Tarafından Yapılan Düzenlemeler	158
6.2. Avrupa Birliği Tarafından Yapılan Düzenlemeler	160
6.2.1. Birleşme Yönergesi	160
6.2.2. Ana Şirket – Bağlı Şirketler Yönergesi	161
6.2.3. Tahkim Anlaşması	161
6.3. Türk Vergi Mevzuatında Transfer Fiyatlandırması ve Getirilen Önlemler	163
6.4. Türkiye’de Transfer Fiyatlandırması ve Diğer Ülkelerle Karşılaştırması	170

5. BÖLÜM**ELEKTRONİK TİCARETİN VERGİLENDİRİLMESİ SORUNU**

1. ELEKTRONİK TİCARETİN TANIMI VE ÖNEMİ	173
2. ELEKTRONİK TİCARETİN ARAÇLARI	175
3. ELEKTRONİK TİCARETE İLİŞKİN SORUNLAR	176
4. ELEKTRONİK TİCARETE İLİŞKİN VERGİLENDİRME SORUNLARI	178
4.1. Elektronik Ticaret Kapsamına Giren Gelirlerin Niteliğinin Belirlenmesi	180
4.2. Elektronik Ticarete Mükellefiyetin Tespiti	180
4.3. Elektronik Ticarete Matrah Tespiti Sorunu	183
4.4. Elektronik Ticaretin Harcama Vergileri Karşısındaki Durumu	183

6. BÖLÜM**AVRUPA BİRLİĞİ’NDE VERGİLENDİRME SORUNLARI**

1. AVRUPA BİRLİĞİ’NİN HUKUKİ TEMELİ	187
---	-----

2. AVRUPA BİRLİĞİ VERGİ HUKUKU	188
2.1. Gümrük Birliği	190
2.2. Ayırıcı Vergilendirmenin Önlenmesi	191
2.3. Vergi Korumacılığının Yasaklanması	192
2.4. Vergi Teşviklerinin Yasaklanması	193
3. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE VERGİ UYUMLAŞTIRMASI	193
3.1. Vergi Uyumlaştırmasının Amacı.....	194
3.2. Vergi Uyumlaştırmasının Hukuki Dayanakları	196
3.3. Dolaylı Vergilerin Uyumlaştırılması.....	196
3.4. Dolaysız Vergilerin Uyumlaştırılması	198

7. BÖLÜM

TÜRK VERGİ HUKUKU'NUN ULUSLARARASI BOYUTU

1. ULUSLARARASI VERGİLENDİRMEDE ANAYASAL MEVZUAT.....	201
2. TÜRK VERGİ HUKUKU'NDA ULUSLARARASI ÇİFTE VERGİLENDİRMEYE KARŞI ALINMIŞ BAŞLICA TEK TARAFLI ÖNLEMLER	202
2.1. Yabancı Ülkelerde Ödenen Vergilerin Mahsubu veya İndirimi.....	202
2.1.1. Gelir Vergisi Açısından.....	202
2.1.2. Kurumlar Vergisi Açısından	203
2.1.3. Veraset ve İntikal Vergisi Açısından	204
2.2. İstisnalar	205
2.2.1. Gelir Vergisi Açısından.....	205
2.2.2. Kurumlar Vergisi Açısından	205
2.3. Yurt Dışı Faaliyetlerinden Doğan Zararların Mahsubu veya İndirimi	206
2.3.1. Gelir Vergisi Açısından.....	206
2.3.2. Kurumlar Vergisi Açısından	207
2.4. Dar Yükümlüler Tarafından Ulaştırma İşlerinden Elde Edilen Kazancın Saptanması	207
2.5. Dar Yükümlülerden Vergi Kesintisi	208
2.5.1. Gelir Vergisi Açısından.....	208
2.5.2. Kurumlar Vergisi Açısından	209
3. TÜRK HUKUK SİSTEMİ AÇISINDAN VERGİ ANLAŞMALARI	209
4. ÇİFTE VERGİLENDİRMEYE YÖNELİK MEVZUAT ÇALIŞMALARI ve TÜRKİYE'NİN TARAF OLDUĞU ÇİFTE VERGİLENDİRMEYİ ÖNLEME ANLAŞMALARI	211
4.1. Türkiye'nin Taraf Olduğu Anlaşmaların Genel Olarak İçeriği	215
4.2. Türk Anlaşma Modeli ile OECD Model Anlaşmasının Farklılıkları	223
5. TÜRK VERGİ SİSTEMİNDE ULUSLARARASI TRANSFER FİYATLANDIRMASI	230
6. TÜRK VERGİ SİSTEMİNİN AVRUPA BİRLİĞİ'NE UYUMU	230

6.1. Türkiye – Avrupa Birliği İlişkileri.....	230
6.2. Katılım Ortaklığı Belgesinde Vergilendirme	231
6.3. Ulusal Programda Vergilendirme	232
6.3.1. Dolaylı Vergiler	233
6.3.2. Kurumlar Vergisi	234
6.4. Özel Tüketim Vergisinin AB İlke ve Kurallarına Uyumu	235
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	238